

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Kotoutumisprosessissa on tärkeää panostaa alkuvaiheen palveluihin. Laadukas alkuvaiheen tuki ennaltaehkäisee syrjäytymistä ja raskaampien palveluiden tarvetta. Lainsäädännön vaikuttavuus kuitenkin edellyttää riittäviä resursseja ja palvelutarjontaa sekä kunnissa että TE-palveluissa. Esitetty korvausajan lyhentäminen johtaa kunnissa palveluiden supistamiseen ja niiden keston lyhentämiseen. Erityisesti pakolaistaustaisilla maahanmuuttajilla voi olla moninaista tuen tarvetta, jolloin kotoutumisprosessi vie enemmän aikaa, esim. traumatisoidut henkilöt ja luku- ja kirjoitustaidottomat. Varsinkin näiden paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden osalta korvausajan lyhentäminen on haitallista ja voi kuormittaa puolestaan sote-palveluita. Mikäli korvausaikaa esityksen mukaisesti lyhennetään, on tärkeää varmistaa, että tälle asiakasryhmälle soveltuvia palveluja on muutoin tarjolla myös kotoutumisajan jälkeen.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Raision kaupungin näkökulmasta tämä muutos ei ole merkittävä. Käyttämättä jääneiden tulkkauksen määrä on ollut hyvin pieni. Todennäköisesti perinnästä aiheutuvat kustannukset ja työmäärä ylittävät takaisin perittävät maksut. Yksittäiselle asiakkaalle perinnästä aiheutuvat haitat voivat olla merkittäviä, jos elämänhallinnassa on muutenkin haasteita. Esityksen mukaan maksusta voidaan vapauttaa yksilöllisen harkinnan mukaan. Tämä harkinta voi olla haastavaa tasapuolisuuden näkökulmasta.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Riittäväällä jälkihuollolla voidaan estää monia tulevia haasteita nuoren elämässä ja edistää kouluttautumista ja työllistymistä. Siinä mielessä olisi toivottavaa, että ikäraja tämän maahanmuuttajaryhmän osalta ei lasketa. Vaikka lastensuojelun asiakkailla ikäraja laskee, olisi perusteltua säilyttää korkeampi ikäraja maahanmuuttajille, joilla kielitaidon kehittyminen ja muutenkin uuteen yhteiskuntaan orientoituminen ilman tukiverkostoa voi kestää kauemmin. Suurelle osalle tiiviin tuen tarvetta ei ole enää 23 ikävuoden jälkeen, mutta joillekin tuen tarjoamisella vielä 23 ikävuoden jälkeen saadaan merkittävää vaikuttavuutta ja ennalta ehkäistään korjaavien palveluiden tarvetta.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Sellaiset palvelut, jotka tällä lakimuutoksella siirtyisivät hyvinvointialueen vastuulle ovat Rasion kaupungin osalta lähinnä marginaalisia. Esityksessä mainittua pakolaisen avustamista kaupassa käynnissä ei voi suoraan rinnastaa ikäihmisen vastaavaan avustamiseen. Kysymys on enemmänkin suomalaisiin käytäntöihin opastamisesta kuin sosiaalihuollon palvelusta. Tämä on siis luonteva osa kunnan antamaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa. Useimpien kohdalla on kyse kertaluonteisesta käynnistä ohjaajan opastuksella kaupassa.

Rasion kaupungille toiminnan kustannukset näiden tukipalveluiden osalta ovat siinä määrin vähäiset, että ei ole perusteltua huomioida tätä muutosta esimerkiksi laskennallisten korvausten määrittelyssä.

Muut huomiot

Tiedonsaantioikeus kunnille kotihoidontukea saavista mahanmuuttajista on hyvä uudistus. Rasion kaupunki on nyt jo järjestänyt yhteistyössä muiden tahojen kanssa palveluja tälle kohderyhmälle, mutta kaikkia ei välttämättä ole saavutettu. Erillisen määrärahan avulla palvelua voitaisiin tuottaa laajemmin ja pitkäjänteisemmin.

Maahanmuuttajien kotoutumisprosessin nopeuttaminen ja tehostaminen edellyttää sitä, että palvelua on oikea-aikaisesti saatavilla ja erilaisten kotoutujien yksilölliset tarpeet huomioiden. Tämä edellyttää kuntien resurssien turvaamista. Hallitusohjelma korostaa maahan muuttaneiden omaa vastuuta kotoutumisesta ja käytännön asioiden hoitamisesta, mikä on sinällään kannatettava tavoite. On kuitenkin epävarmaa, missä määrin nyt esitetyt lakimuutokset edistävät näitä tavoitteita. Jo tällä hetkellä kotoutumistyössä pyritään vahvistamaan maahanmuuttajien omatoimisuutta, osallisuutta ja valmiuksia toimia uudessa yhteiskunnassa. Riskinä hallituksen esityksessä on se, että kotoutumisprosessit eivät todellisuudessa riittävästi tehostu ja joidenkin paljon tukea tarvitsevien asiakkaiden kohdalla palvelut heikkenevät ja sitä kautta kotoutuminen vaikeutuu.

Liukkonen Jari
Rasion kaupunki